

KOTORMÁN MIHÁLY (Battonya, 1947. február 7. – Debrecen, 2015. augusztus 3.) matematika–fizika szakos középiskolai tanár, vezetőtanár, igazgatóhelyettes

Édesapja, Kotormán Mihály MÁV alkalmazott (vasutas, ellenőr) volt, édesanyja, Petri Margit ápolónőként tevékenykedett. Testvére, Kotormán András műhelyvezető.

Általános és középiskolai tanulmányait Battonyán végezte. Nem a fizika volt a legkedvesebb tantárgya az általános iskolában és a gimnáziumban, más tantárgyak iránt sokkal nagyobb érdeklődést tanúsított. Érettségi után mégis fizikából felvételizett a Kossuth Lajos Tudományegyetemre.

Egyetemi tanulmányai alatt a nyári szünidőkben nevelőtanárként dolgozott a Battonyai Állami Nevelőintézetben. Ötödévesként óraadó tanárként matematikát tanított a Tóth Árpád

Gimnáziumban.

1970-ben kapta meg középiskolai tanári oklevelet a KLTE Természettudományi Karán matematika–fizika szakon. Ugyanezen év augusztus 1-jén kinevezték a **KLTE Gyakorló Általános Iskolájának** tanárává, ahol osztályfőnöki megbízást is kapott.

A KLTE Gyakorló Általános Iskolájában végzett tanári munkája mellett tizenegy évig a **dolgozók gimnáziumában**, illetve a **szakmunkások szakközépiskolájában** fizikát, matematikát tanított, és osztályfőnöki teendőket látott el (javaslatára iktattak be ezen a tagozaton osztályfőnöki órákat). Két évig a **dolgozók általános iskolájában** és tíz évig az **egészségügyi gyermekotthonban** is tanított.

Kezdetől fogva aktuális céloknak megfelelő szakköröket alakított ki: rádiós, eszközkészítő és -javító, szaktárgyi és komplex természettudományi köröket. Iskolai eszközkészítő versenyt is szervezett. A szertárfejlesztés záloga volt néhány szakkör, mert a kezdetektől tanulókísérleti eszközöket „gyártottak”. Bemutató szakköri foglalkozásokat tartott, esetenként öt-hat szakkör bevonásával. 1972-től fizikából ideiglenes, 1975-től végleges vezetőtanári megbízást kapott.

1974-ben végezte el a KLTE és a Közgazdaságtudományi Egyetem kibernetikai és számítástechnikai tanfolyamait. Két évig az Optikai, Akusztikai és Filmtechnikai Egyesület A-V klubjának tagjaként dolgozott. 1975-ben fejezte be a KLTE kétéves pedagógiai és pszichológiai komplex továbbképzését. 1976-tól munkaközösség-vezető lett. 1978-ban a szakkörök szervezése témakörben készített pedagógiai pályamunkája díjazásban részesült. 1978–79-ben a pályaválasztási felelősök komplex szemináriumán vett részt, és készített záródolgozatot. 1980-ban igazgatóhelyettesi kinevezést kapott, ekkor elvégezte a vezetői munkához szükséges tanfolyamokat. Az igazgatóhelyettesi munkájáról 1991-ben mondott le, és ekkor kapott vezető pedagógusi besorolást. 2004-ben ECDL vizsgát tett.

1969-ben kötött házasságot Püspök Máriával, aki köztisztviselő, előadóként dolgozott. Házasságukból két gyermek született: Mihály (1971), jelenleg a KITE Zrt. vezérigazgató-helyettese és Tünde (1973), aki orvos, a Neonatológiai Tanszék csecsemő-gyermekgyógyásza, neonatológusa. A gyermekek hat unokával (Mihály, Eliza, Léda, Márton, Bálint, Noémi) ajándékozták meg a nagyszülőket.

Kotormán Mihály szerteágazó társadalmi tevékenységet végzett. Több évig vezette fizikából az általános és középiskolások számára a Hajdú-Bihar megyei TIT által szervezett országos levelezőversenyt, ennek feladatait állította össze (több feladata a KöMal-ban is megjelent). 2001-től a Hajdú-Bihar Megyei Pedagógiai Intézet által az interneten indított fizikaverseny feladatait készítette, szervezte, amelynek kiadványa is megjelent. Terve volt egy játszóház létrehozása, ahol rendhagyó fizikaóra jellegű foglalkozások lehetnek. Javaslatára és segítségével, vidéken az első interaktív játszóházat „Varázskuckó, Debrecen” néven hozták létre (ELFT). Így alapították meg dr. Nagy Mihállal és több lelkes fizikatanárral a „Varázskuckót”, melyet 2001. december 10-én adtak át, s több mint 12 évig működött (ezt követte Eger, Szeged, és várható volt a kuckók hálózatának kialakulása).

2002-ben pályázatot nyert „Varázspark, Debrecen” címmel a debreceni szabadtéri színpad hasznosítására. Ez lett volna az országban az első ilyen interaktív tér. (Az Agóra-Fórum pályázat által megcélzott projekt előfutára volt ez! Ezt a pályázatot segítette.)

Fizikatanári ankétokon műhelyeket vezetett. Az ECHA 2000. magyarországi rendezvényén előadást vállalt a tehetség felismeréséről. A vezetőtanárok országos találkozásán két alkalommal előadást tartott, illetve műhelyeket vezetett. A *Fizikai Szemlében* is jelentek meg cikkei. Témazáró feladatlapokat készített minden évfolyam számára fizikából (Pedellus Kiadó). Részt vett a természetismeret 5. osztályos munkafüzet és tankönyv írásában. Az iskolai előadótermet, előkészítőt, szertárat maga alakította ki. Mind a tanulókísérleti, mind a demonstrációs kísérletek eszközei sok esetben egyediek, újszerűek voltak, melyek gyártására is sort keríthettek volna.

A „Varázskuckó, Debrecen” játszóházat, s annak szakkörét működtette, ahol kuratóriumi tag is volt. Az Ericsson díjbizottság tagjaként is dolgozott. Igyekezett bevonni a hallgatókat, a város diákjait munkájába. A Varázskuckó

kísérletező, feladatmegoldó versenyét évente szervezte. Bemutatókat tartott. 2005-ben a „Fizika évében” a megyében született, versenyeken kiemelkedő teljesítményt nyújtó tanulóknak s az őket segítő tanároknak többnapos „Fizikatúrát” szervezett. Ez alkalommal rajzpályázatot is hirdettek. Egyik kollégája segítségével elkészült 2005. év tiszteletére a magyar fizikusok térképe (Alföldi Nyomda). Kollégája minden természettudományi területre kiterjesztette az ő ötletét. Az ELFT vezetőségi tagjaként dolgozott, többször volt küldött is. Az ELFT Hajdú-Bihar megyei szakcsoportjának titkára volt, ahol két év alatt elérték a támogatók által, hogy a versenyszervezések mellett tábor is indíthassanak, s minden debreceni fizikai intézetet bevontak ebbe a munkába. A Tudomány Háza előkészítésén munkálkodott.

Kezdetektől fogva minden évben eredményesen szerepeltek tanítványai a szaktárgyi versenyeken. Ő vezette az Öveges József Országos Fizikaversenyen a legtöbb döntőbe jutott diákkal rendelkező tanárok listáját.

Az Öveges József fizikaversenyen egyik diákja 2. díjat nyert, többek között ő is javasolta 2000-ben az Ericsson-díjra, melyet ebben az évben meg is kapott. Volt, amikor a megyei döntő első hat helyén kizárólag az ő diákjai szerepeltek. A diákok később is nagyon jól szerepeltek a versenyeken, négy diákja fizikai diákolimpián is részt vett.

Büszke volt arra is, hogy sikerült tanítványaival megszerettetni a fizikát. Sokszor hangsúlyozta, hogy „*Fizika a világ, s fizikus benne minden ember*”. Bár, mint mondta, kicsit sajnálja őket, hiszen ha a fizikát választják további tanulmányaik tárgyául, itthon nem nagy megbecsülés és perspektíva várja őket. Pedagógusként nevelte is tanítványait, humorral-szigorral és rengeteg szeretettel, emellett igyekezett érdekes helyekre elvinni őket, ahol a tapasztalás módszereivel bővíthették tudásukat.

Tekintélye volt, amely nem tanulható, nem erőszakolható ki, nem függ az ember hangerejétől, hatalmától, hanem az egyéniségében rejlett. Őszintén tisztelték őt tanítványai, a szülők, a pedagógustársak egyaránt.

Két tanítványa, halála után így emlékezett rá a fiának írt levélben:

„Tisztelt Kotormán Mihály! Elnézést, hogy Önnek ismeretlenül írok, de úgy éreztem, írnom kell. Mély részvétem édesapjának halála miatt, melynek híre hozzám csak 2 napja ért el, sajnos, így a temetésen nem tudtam ott lenni. Misi bácsinak 1997 és 2001 között, a külön is kiemelt időszakban voltam tanítványa, talán mondhatom is, hogy egyik kedvence, Szabó Áronnal együtt

versenyeztem, voltam a tatabi döntőn is. Mélyen lesújtott a hír, azóta még csak most sikerült magam rávenni, hogy billentyűzetet ragadjak. Úgy hiszem – ha már neki nem is mondhatom el –, tudnia kell, mekkora csoda is volt az Ön édesapja! Ha ő nem lett volna, ma nem ugyanaz az ember lennék. Nemcsak szakmailag, de emberileg is hatalmas hatással volt rám, és most hihetetlen veszteségként élem meg távozását. Rengeteg délutáni tanulás, szórakozás, sok utazás, beszélgetések, a Varázskuckó építése és persze rengeteg Mr. Bean nézés van mögöttünk. Gyerek voltam még, mégis kollégaként, felnőttként kezelte. A családom után, ha valakit meg kéne említeni, hogy fontos szerepet játszott a felcseperedésemben, akkor ő lenne az. Májusban írtam neki utoljára, de már akkor nem kaptam választ. Előtte pár évig nem beszéltünk, de mielőtt az MSC diplomámat (már külföldön) kézhez vehettem volna, annyit írt, hogy ha átvettem, tegezhetem. Sajnos, ez már nem fog megtörténni. Szerettem volna, ha tudja, hogy rengetegen vagyunk, akik így emlékeznek rá. Remélem, nem kavartam fel nagyon a levelemmel, azonban muszáj volt valakinek leírnom ezeket. Remélem, hogy legközelebbi hazalátogatásom alkalmával megtalálom az emlékhelyet, és leróhatom személyesen is tiszteletemet. Részvétellel osztozom az egész család fájdalmában! Tisztelettel: Jenei Zsolt, a kiskossuth volt diákja.”

„Kedves Mihály! Nem ismerjük egymást, de a neved és a külső hasonlóság alapján gondolom, hogy kedves volt tanáromnak a fia vagy. Szüleimtől hallottam, hogy pár napja elhunyt Misi bácsi. Szerettem volna neked elmondani, hogy milyen sokat jelentett nekem édesapád, és hogy mennyire meghatározó volt életemben. Ő szeretett meg velem a fizikát még általános iskolás koromban. Délutánonként gyakran ott voltam vele a szertárában, főztünk teát, beszélgettünk, és kísérleteket csináltunk. 8. osztályos koromban megyei első lettem, és eljött velem és egy másik diákkal az országos versenyre is. Ott hallottam egy csillagász-előadást. Ezek hatására lettem csillagász. Pár éve megszereztem a doktorimat csillagászatból az USA-ban, és most is itt élek a családommal. Azóta a világ legnagyobb földi és űrtávcsöveivel észlelek, és mai napig megfog a fizika egyszerűsége és szépsége. És ezt apukád mutatta meg elsőként nekem. Sajnos, régen beszéltem vele utoljára, de azt tudom, hogy sok mindent tudott rólam, ugyanis anyukám gyakran összefutott vele, és sokat beszélgettek. Mielőtt még egyetemre mentem volna, akkor beszéltem vele, de utána nem sikerült. Biztosan nem én vagyok az egyetlen, akinek ennyire meghatározó volt. Jó ember volt, remek humorral és óriási szívvel. Hiányozni fog! Üdvözlettel: Gáspár András”

2008-ban kérte nyugdíjaztatását. De nyugdíjas éveiben is aktívan részt vett a Hatvani Istvánfizikaverseny szervezésében.

Díjai, kitüntetései:

- * 1982-ben a Művelődési Miniszter az eredményes munkájáért *dicséretben* részesítette.
- * 1988-ban a Magyar Népköztársaság Minisztertanácsa *Kiváló Munkáért* kitüntető jelvényt adományozott.
- * 1999-ben a Kossuth Lajos Tudományegyetem rektora a tartósan magas színvonalú munkáját *főtanácsosi címmel* ismerte el.
- * Elhivatott munkájával hozzájárult tanítványai kiváló eredményéhez, sikeréhez. Fáradozásával, tantárgya iránti elkötelezettségével segítette a hazai oktatás ügyét, emelte annak tekintélyét. Ennek elismeréseként *ERICSSON a matematika és fizika tehetségeinek gondozásáért* díjban részesült 2000-ben.
- * 2002-ben az Eötvös Loránd Fizika Társulat az oktatómunka területén elért kiemelkedő eredményei elismeréseként *Mikola Sándor-díjban* részesítette.
- * 2007-ben a Magyar Köztársaság Oktatási és Kulturális Minisztere *Pedagógus Szolgálati Emlékérem* kitüntetéssel díjazta.

ERICSSON díj átvétele

2009-ben az egyik debreceni egyetemista interjút készített az Ericsson-díjas tanárral. Ebből az interjúból, illetve a kérdésekre adott válaszaiból érdemes néhány gondolatot idézni: *„Hogy miért lettem tanár? Ez egy ritka dolog. Eleve repülőgép-tervező szerettem volna lenni, de Magyarországon ilyen szak nem volt, csak az akkori Leningrádban volt. Oda nem akart az ember menni, és így pályáztam Debrecenbe fizikusnak, ahová abban a félévben maximális pontszámmal lehetett bekerülni, erre kevés volt az esélyem. Elkéseredésemben beiratkoztam egy ipari tanulóiskolába, és közben megkaptam az értesítést, hogy matematika-fizika szakra felvettek. Végző soron jobban jártam, mint a fizikus szakkal, mert így együtt tanultunk a matematikusokkal és a fizikusokkal is. (...) Én fizikusnak szerettem volna menni, csak nem volt megfelelő állás. Vidéken voltak megfelelő fizikusállások, ahová a feleségem miatt nem mentünk. Így muszájból lettem tanár. Tulajdonképpen ez a muszáj úgy*

kezdődött, hogy a Tóth Árpád Gimnáziumban kerestek tanárt ötödéves koromban, ahol matematikát kellett tanítani. Én ekkor se akartam még tanár lenni. Majd év végén levelet írt a 2/E osztályom, ahonnan három matematikus lett. A levélben megfogalmazták, hogy milyen jók voltak a matematikaórák, amit én nem nagyon szerettem, hiszen a matematikát csak gyakoroltatni lehet. Tehát így lettem tanár, hogy a gyerekek megírták a levelet. (...)

A lényeg, hogy az ember jól érezze magát tanítás közben. Célom az volt, ami alapvető egy tanárnál, hogy szeresse a gyerekeket, ez az első számú dolog. A másik fontos dolog, hogy szeresse a tantárgyát. Ez a két előfeltétele, hogy jó tanár lehessen valaki. Mindig az volt a célom, hogy minden gyerek – amennyire csak lehet – szeresse meg a fizikát, ne görcsöljön rajta. A matematikánál nehezebb dolog tanítani, mert ott megvan az, hogy kellő adottságú tanítványoknál néhány szóval el lehet irányítani, hogy milyen irányba haladjon.

Fizikánál »könnyebb« tanítani, mert ott meg lehet fogni azt a gyereket, aki nem tud számolni. Szerencsésebb az ember, ha fizikát tanít, mert a matematika sok munkával jár, manipuláltatni kell a gyerekeket. A fizikának teljesen más a ritmusa, sok mindent ki lehet próbálni, ha van megfelelő óramennyiség rá. (...)

A tehetséges diákokat nem a tanárok nevelik, hanem ők megtalálják egymást. Tehát a tehetséggondozás nemcsak Magyarországon, hanem máshol is úgy van, hogy vannak a tehetséges gyerekek és vannak a többiek. A tehetségesek kilógnak a sorból, akiket az oktatás általában nem kedvel. Nagyon fontos, hogy a lehetőséget megteremtsük a tehetséges diákoknak. Ezt úgy lehetőséges, hogy versenyeket, találkozókat hozunk létre, és minél több verseny, házi verseny indítja el a gyerekeket, ahol ők megtalálják egymást. (...)

Tényleg volt sok kiemelkedő diákom, neveket nem szeretnék mondani, a maguk pályáján igen kiválóak. (...)

Rengeteg módszer van, hogy hogyan lehet a diákokat fegyelmezni, ami azon múlik, hogy az ember mennyire ismeri a szakmódszertant, a pedagógiát. Én a pszichológiának vettem nagyon hasznát. (...)

A gyerekekre lelkiileg is lehet hatni, de rengeteg tréfás fegyelmezőeszköz is van. Volt olyan is, hogy óra végén jegyeket osztottam ki aszerint, hogy óra közben figyeltem a tanulók munkáját. Volt olyan is, mikor teljesen a gyerekek értékelték. Kezdő tanár koromban mindig volt egy referens, aki a három felelőt értékelte, és ő maga is kapott egy jegyet. Így minden gyereknek figyelni kellett, hiszem a referenst az óra végén jelöltem ki. Ha nem tudta értékelni, akkor kérdeztem tőle két kérdést, és meg is volt a jegye.”

Végül arra a kérdésre, hogy milyen tanácsot adna a leendő matematikatanároknak, így válaszolt: „Nagy Lászlóra, a költőre szeretnék hivatkozni. Egyszer megkérdezte a televízió riportere, hogy mit üzen a jövő nemzedékének. Amire azt felelte, hogy legyenek emberek! Én is ezzel szeretném zárni a beszélgetést.”

Példamutató munkájával, szorgalmával, segítőkész hozzáállásával, példás családi életével sokak szeretetét, barátságát vívta ki. Emlékét számtalan fénykép őrzi, melyeket nézve elszoruló szívvel gondolunk rá. Egész életét a tanításnak, tanítványainak, a fizikának szentelte, ebben mindig biztos háttérrel jelentett szerető családja, felesége, fia és lánya, valamint hat unokája.

Szaktársa,
JANÓCZKI JÓZSEF tanár

